

Paul Hasselblatt

Kuka oli Herman Alaskalainen?

Uusia tietoja valamolaisesta pyhittäjästä

Ortodoksia 64 (2024), 96–116

DOI: 10.61560/ortodoksia.147614

Johdanto

Monista Karjalan valistajista, kuten esimerkiksi Sergei ja Herman Valamolaisesta, ei tiedetä juuri mitään. Varmuutta ei ole edes siitä, ovatko he todella olleet olemassa, sillä Valamon historiasta ei ole ensimmäistäkään dokumenttia ennen 1700-luvun alkua.¹ Toisin on pyhittäjä Herman Alaskalaisen (tai German Alaskalaisen, kuten tässä tekstissä esitän) suhteen. Hänestä on olemassa historiallisia dokumentteja, muutamat aikalaiset mainitsevat hänet teoksissaan, ja häneltä on säilynyt toista tusinaa kirjettä.² Erikoista on se, että hänestä on pitkään siteerattu virheellisiä tietoja. Näitä ovat olleet tiedot hänen maalikkonimestään, syntyperästään, kotiseudustaan, kilvoittelun alkuvaiheista ja kuoleman ajankohdasta. Voidaan myöskin sanoa, että hänen nimensäkin on nykyään väärä.

1 Parpei 2010.

2 Kirjassa *Little Russian Philokalia*. Vol. III: *St. Herman of Alaska* (1989, 153–181) on julkaistu 11 kirjettä. Niiden lisäksi itselläni on hallussa kolme kirjettä. Lisäksi yhdessä kirjeessä on hänen allekirjoituksensa yhdessä muiden Kad’jakin mission jäsenten kanssa. Edelleen on julkaistu muutamia hänelle osoitettuja kirjeitä (Корсун 2002, 2005), sekä Valamon arkistossa Heinävedellä säilytettävä aiemman ylimmän käskynhaltijan Semjon Ivanovič Janovskiin ja Valamon johtajan, igumeni Damaskinin laaja kirjeenvaihto koskien isä Germania 1860-luvun puolivälin tienoilta.

Isä German oli niin sanotun Kad’jakin mission jäsen. Tämä missio organisoitiin vuoden 1793 aikana ja lähetettiin Luoteis-Amerikassa sijainneeseen venäläiseen siirtokuntaan, joka sijaitsi Pyhän Paavalin satamassa Kad’jakin (Kodiakin) saarella. Satama tunnetaan nykyään Kodiakin kaupunkina. Missiossa oli kymmenen jäsentä (kuusi munkkia ja neljä noviisia), mutta yksi noviiseista vihittiin munkiksi ja munkkidiakoniksi matkan varrella Irkutskissa pääsiäisen 1794 aikoihin. Perille missio saapui 24.9.1794, joka nykyään on Kaikkien Alaskan pyhien muistopäivä. Matkaa varten mission jäsenille kirjoitettiin passit, ja näitä dokumentteja on käyttänyt hyväkseen Pyhän synodin arkiston johtaja Apollinariĭ Nikolajevič L’vov (sittemmin kollegioneuvos ja valtioneuvos), joka kirjoitti mission 100-vuotisjuhla-artikkelin vuonna 1894. L’vov esittää perustiedot mission munkkijäsenistä, mutta toteaa, että isä Germanista ei ole olemassa virallisia tietoja.³

Ensimmäiset maininnat isä Germanista kirjallisuudessa ovat Vasilĭi Mihaĭlovič Golovninin⁴ matkakirjassa vuodelta 1822,⁵ K. T. Hlĕbnikovin Baranov-elämäkerrassa,⁶ isä Ioann Veniaminovin artikkelissa *Ortodoksisen kirkon tila Venäjän Amerikassa*⁷ ja saman kirjoittajan teoksessa *Muistiinpanoja Unalaškan hallintopiirin alueen saarista*⁸. Venäläis-amerikkalaisen kauppakomppanian (RAK) historiategoksen toisessa osassa vuodelta 1863 on kaksi mainintaa hänestä, ensin Baranovin kirjeessä Je. G. Larinonoville vuodelta 1800⁹ ja sitten N. P. Rezanovin kirjeessä kauppakomppanian johtokunnalle vuodelta 1805.¹⁰

3 ЛВОВЬ 1894, 1320–1321.

4 Golovnin (1771–1831) oli venäläinen merenkävijä ja vara-amiraali (1830). Vuosina 1807–1810 hän teki matkan Kronstadtista Tyynellemerelle Diana-korvetin komentajana ja vieraili vuonna 1810 myös Uudessa Arkangelissa. Tsaari lähetti hänet tarkastusmatkalle Venäjän Amerikkaan *Kamčatka*-korvetilla (1817–1819). Hän laati matkasta pitkän raportin, jossa kritisoi ankarasti venäläis-amerikkalaista kauppakomppaniaa (RAK) ja siirtomaissa vallinnutta järjestystä ja esitti, että Venäjän Amerikasta tulisi luopua. Tultuaan RAK:n osakkeenomistajaksi 1820-luvun alussa Golovnin kuitenkin muutti jyrkästi mielensä ja kannatti myöhemmin siirtokuntien säilyttämistä osana imperiumia ja RAK:n omaisuuden laajentamista Kaliforniassa. Vuonna 1821 hänet nimitettiin merivoimien tarkastajaksi. Hän toimi vuosina 1823–1830 laivaston kenraali-intendenttinä. 18.3.1825 hänet valittiin RAK:n pääkonttorin poliittisten asioiden erityisneuvostoon, jonka jäsenenä hän säilyi kuolemaansa saakka vuonna 1831. Golovninin poika Aleksandr toimi 1860-luvun alussa valtiosihteerinä suuriruhtinas Konstantin Nikolajevičin alaisuudessa. Гринёв 2009, 132.

5 ГОЛОВНИНЬ 1822, 190.

6 ХЛЪБНИКОВЪ 1835, 23; Khlebnikov 1973.

7 ВЕНІАМИНОВЪ 1840b, 20–22, 39–40.

8 ВЕНІАМИНОВЪ 1840a, 154n, 156; Veniaminov 1985, 234–236.

9 ТИХМЕНЁВ 1863, 158; Tikhmenev 1979, 121.

10 ТИХМЕНЁВ 1863, 215; Tikhmenev 1979, 168.

Vuonna 1861 julkaistiin Golovninin Venäjän Amerikasta noin 40 vuotta aikaisemmin kirjoittama raportti. Tekijän kuolemastakin oli tuossa vaiheessa kulunut jo 30 vuotta (Golovnin kuoli koleraepidemiassa vuonna 1831). Isä German oli Golovninin raportissa suuressa osassa, sillä hän todisti siinä oloista Kad’jakissa. Raportti oli liian raskasta luettavaa kirjoitusaikanaan, ja niinpä se jätettiin julkaisematta. Kun kauppakomppaniasta ja siirtokuntien kohtalosta käytiin väantöä 1860-luvun alussa, joku kriittisesti kauppakomppaniaan suhtautunut taho kaivoi Golovninin raportin esiin ja julkaisi sen Venäjän laivaston julkaisemassa *Morskoï sbornik* -aikakauslehdessä.¹¹

Virheellisiä tietoja isä Germanista

Vuonna 1864 Valamossa vieraili pyhiinvaeltaja Grigoriï Mihaïlov Lazarev,¹² joka oli saapunut Venäjän Amerikkaan vuonna 1853 ja työskennellyt Kad’jakissa 1850-luvun lopussa ja 1860-luvun alussa.¹³ Hän kertoi luostarissa isä Germanista ja jätti igumeni Damaskinille 13-sivuiset muistiinpanot hänestä. Damaskin kiinnostui isä Germanista ja ryhtyi keräämään hänestä tietoja. Asiasta kuuli seuraavana vuonna Venäjän Amerikan siirtokuntien entinen ylin käskynhaltija (1818–20) Semjon Ivanovič Janovskii¹⁴, joka kirjoittikin igumeni Damaskinille kirjeen:

¹¹ Головинъ 1861.

¹² Lazarev oli carskojeselolainen työläinen, joka astui RAK:n palvelukseen ja kulki vuonna 1853 Kronstadtista Uuteen Arkangeliin RAK:n *Nikolaï I* -laivalla (navigaattori M. F. Klinkovström). 1850-luvun lopulla ja 1860-luvun alussa Lazarev työskenteli Pyhän Paavalin satamassa Kad’jakin saarella asentajana ja mekaanikkona. Hän palasi Venäjälle vuonna 1861 RAK:n *Carica*-laivalla (kapteeni A. G. Juselius). Гринёв 2009, 289.

¹³ Гринёв 2009, 289.

¹⁴ Janovskii (1788–1876) aloitti vuonna 1816 RAK:n palveluksessa ja saapui Suvorov-laivalla (luutnantti Z. I. Panafidin) Uuteen Arkangeliin heinäkuussa 1817. Hän astui 24.10.1818 ylimmän käskynhaltijan virkaan, jonka otti vastaan kapteeniluutnantti L. A. von Hagemeisterilta. Vähän tätä ennen Janovskii meni naimisiin siirtokuntien ensimmäisen ylimmän käskynhaltijan A. A. Baranovin tyttären, kreoli Irina Baranovan kanssa, jonka kanssa sai kaksi lasta. 15.9.1820 Janovskii siirsi tehtävänsä uudelle ylimmälle käskynhaltijalle, luutnantti M. I. Muravjoville, ja lähti perheineen Venäjälle Ohotskin kautta RAK:n *Rumjancev*-purjelaivalla. Vaimonsa kuoltua hän erosi laivaston palveluksesta ja meni naimisiin toisen kerran vuonna 1826. Myöhemmin hän toimi oppikoulun johtajana Kalugassa. Vuonna 1864 hänestä tuli munkki ja hän siirtyi isä Sergiin nimellä eläkkeelle pyhittäjä Tihon Kalugalaisen Uспенien erakkolaan Kalugan kuvernementissa. Гринёв 2009, 634.

Teidän korkea-arvoisuutenne,
Kunnianarvoisa isä Igumeni!

Olen saanut tietooni, että Te keräätte Valamon luostarin entisen munkin isä Germanin kirjeitä, munkin, joka oli missiossa Luoteis-Amerikassa Kad’jakin saarella. Koska minä tunsin henkilökohtaisesti tämän kunnioitettavan, pyhän miehen, suuren kilvoittelijan, ja koska minulla on säilynyt kaksi hänen kirjettään, niin, jos suvaitsette, lähetän ne Teille — kuitenkin pyytäen vain yhtä asiaa: että kun olette kopioineet ne, lähettäisitte ne minulle takaisin. Minä säilytän näitä kirjeitä aarteena ja muistona hurskaasta vanhuksesta, entisestä ohjaajastani, jonka muisto on minulle pyhä; hän oli minun ohjaajani...

Teidän korkea-arvoisuutenne
nöyryin palvelija
Semjon Janovskii

P.S. Antakaa anteeksi, että en tiedä Teidän nimeänne.¹⁵

Igumeni Damaskin vastasi Janovskiille välittömästi 22. lokakuuta 1865 päivätyllä kirjeellään:

Armollinen herra,
Kunnioitetuin Semjon Ivanovič,
Kiitän Teitä vilpittömästi ja suuresti tarjouksestanne. — Kuinka minä syntinen en voisi toivoa saavani Teiltä tietoja meidän vanhuksemme, isä Germanin elämästä, sekä hänen kirjeitänsä? Pyydän Teitä hartaasti, lähettäkää, voi lähettäkää ne minulle! Minun osoitteeni on: “Valamon luostari, Viipurin kuvernementti, Sortavalan kaupungin kautta.”
Tunnustan, että Teidän kallisarvoinen kirjeenne hämmästytti ja ilahdutti minua. — Herra järjestää kaiken. Pyydän nöyrimmin, että otatte vastaan, ilmauksena syvästä kiitollisuudesta Teidän erittäin miellyttävästä viestistä, erikseen lähetettävät teokset: kertomuksen Valamon luostarin elämästä ja kuvia sen elämästä.¹⁶¹⁷

15 Janovskii Damaskinille I, 17. lokakuuta 1865; *Очеркъ изъ исторiи американской православной духовной мисси (Кадьякской мисси 1794–1837 гг.)* 1894, 129–130; Pierce (ed.) 1978, 79–80.

16 Igumeni Damaskin viittaa teokseen *Valaamskii monastyr’* eli *Opisanie Valaamskago monastyrja i podvižniki ego* (1864) ja litografiakokoelmaan *Sobranije vidov městnostei ostrova Valaama* (1863).

17 Damaskin Janovskiille I, 22. lokakuuta 1865; Valamon luostarin arkisto, julkaisematon.

Alkoi vilkas kirjeenvaihto, ja jo seuraava kirje oli erittäin pitkä ja sisälsi paljon tietoja isä Germanin elämästä.¹⁸ Myöhemmin, kuudennessa kirjeessään Janovskille, saatuaan tietää, että tämän tytär oli maalannut muotokuvan¹⁹ isä Germanista Valamoa varten, igumeni Damaskin pyysi tästä myös henkilötietoja:

Ilahduttava tieto isä Germanin muotokuvasta on saavuttanut minut, itse muotokuva sen sijaan ei vielä ole saapunut minulle. Herra totisesti siunatkoon Teitä, rakkain vanhus! Avokätisellä rakkaudellanne Te tuotatte sanomatonta lohtua pyhälle Luostarillemme: syvästi kiitollisena Teille se on lisännyt kallisarvoisen nimenne muistelukirjaansa, jotta Teidän puolestanne voitaisiin ikuisesti rukoilla. Rakkaus Herraan muodostaa erottamatoman siteen välillemme, hengellisen sukulaisuuden! Nyt Te olette Valamon perhettä! Hyvä Isä, pyydän nöyryyrimmäisesti, tiedottakaa minulle, jos vain muistatte, mikä oli isä Germanin nimi maailmassa, tiedättekö hänen isännimeään, hänen sukunimeään, hänen säätyään ja syntymäpaikkaansa? Olkaa hyvä, kertokaa kaikki, mitä tiedätte!²⁰

Vastauksessaan 24. tammikuuta 1867 Janovskii kertoi igumenille seuraavaa:

Koskien isä Germania minulla on kunnia kertoa Teille ne tiedot, jotka olen saanut selville: Hän oli peräisin kauppiasperheestä ja kotoisin Serpuhovin kaupungista; hän tuli asumaan luostariin 16 vuoden ikäisenä, aluksi Sergievan erakkolaan, joka sijaitsee lähellä Pietaria, ja vietettyään siellä viisi tai 6 vuotta hän siirtyi Valamoon — varmaankin isä Nazariin aikana, jota hän minulle kehui erittäin paljon. Valamosta hän lähti tovereineen kaksi kertaa ja eli jonkin aikaa metsässä. Kahdesti hänestä haluttiin tehdä pappismunkki, jopa lupailivat korottaa hänet arkkimandriitaksi ja lähettää Pekingiin, mutta hän oli nöyrä ja kieltäytyi näistä sen takia. Mikä hänen sukunimensä oli ja mikä oli hänen maallinen nimensä, sitä en ole voinut saada selville.²¹

Valitettavasti on todettava, että Janovskii oli sekoittanut kahden munkin taustat keskenään, nimittäin isä Germanin ja isä Ioasafin (1773–1823). Kuten yllä olevasta käy ilmi, Janovskii kertoi isä Germanin olleen kotoisin Serpuhovin kaupungista ja olleen syntyisin kauppiassäädystä, mutta todellisuudessa täs-

18 Janovskii Damaskinille II, 24. tammikuuta 1867; *Очеркъ изъ исторіи американской православной духовной миссіи* 1894, 131–144; Pierce (ed.) 1978, 80–89.

19 Tämä muotokuva on tietävästi Valamossa Heinävedellä. Se on julkaistu mm. kirjan *Little Russian Philokalia* (1986) sekä Sergei Korsunin teoksen englanninnoksen (2012) kansissa, sekä litografiana Valamon luostarin Kad’jakin missiota käsittelevässä kirjassa (1894) sekä Korsunin (2005) kirjan kannessa. Litografia on toiminut mallina Alexander Wikströmille, kun hän maalasi isä Germanin kuvan Tapiolan kirkon seinälle.

20 Damaskin Janovskille VI; 27. joulukuuta 1866; Valamon luostarin arkisto, julkaisematon.

21 Janovskii igumeni Damaskinille VII; *Очеркъ изъ исторіи американской православной духовной миссіи* 1894, 164–165; Pierce (ed.) 1978, 98–99.

sä oli kyse isä Ioasafin (syntyjään Kuz'ma Aleksějevič Telepnjov) tiedoista.²² Janovskii kertoi myös, että isä German olisi aloittanut luostarikilvoituksensa Troice-Sergejevan lavran erakkolassa Suomenlahden etelärannalla Pietarista länteen, mutta nämäkin tiedot viittasivat ilmeisesti isä Ioasafiin. Virheelliset tiedot jäivät elämään lähes puoleksitoista vuosisadaksi. Lisäksi 1900-luvulla levisi myös väärä tieto isä Germanin maallikkonimestä Mihail Zinov'jevič Vinokurovin oletuksesta.

Mihail Vinokurovin isoisä Georgii Ivanovič Vinokurov oli toiminut pappina Sitkassa vuosina 1853–1863. Hänen vanhin poikansa Zinovii Vinokurov oli Mihail Vinokurovin isä. Mihail syntyi Jakutskissa vuonna 1894, emigroitui Japaniin heinäkuussa 1919 ja sieltä Yhdysvaltoihin tammikuussa 1922. Yhdysvaltain Kongressin kirjaston työntekijänä Mihail Vinokurov matkusti vuonna 1940 Alaskaan, missä hän keräsi kolmen kuukauden aikana seurakunnista ”puoli tonnia” asiakirjoja.²³

Isä Germanilla oli ollut oppilas nimeltä Gerasim Ivanovič Zyrjanov, ja Vinokurov oletti, että kasteen yhteydessä German olisi antanut oppilaalleen oman maallikkonimensä. Tämä teoria oli väärä olettaessaan, että kasteen yhteydessä kastettu sai patronyymikseen eli isännimekseen kastajan tai kummin etunimen. Sukunimi kyllä tuli kastajalta tai kummilta. Vinokurov sai Kalifornian Herman Alaskalaisen luostarin väen vakuuttuneeksi tästä teoriastaan, ja niinpä asia julkaistiin muun muassa luostarin julkaisemassa kirjassa *Little Russian Philokalia vol. III: St. Herman*,²⁴ samoin kuin ilmeisesti luostarin lehdesessä *Russkii palomnik* (suom. Venäläinen pyhiinvaeltaja). Tämä virheellinen tieto on sittemmin levinnyt ympäri maailmaa, ja Venäjälläkin siihen on uskottu yleisesti.

Ferdinand von Wrangelin tiedot

Virheellisiä tietoja German Valamolaisesta levisi vuosikymmenien ajan, mutta oikeitakin tietoja tuli esiin jo vuonna 1979, kun Hlěbnikovin ensyklopedisten muistiinpanojen ensimmäinen osa julkaistiin Leningradissa Ferdinand

²² Гринёв 2009, 201–202.

²³ Pierce 1990, 528–529.

²⁴ *Little Russian Philokalia vol. III: St. Herman* 1986, 122.

von Wrangelin²⁵ kommenttien kera.²⁶ Hlëbnikov ei itse kirjoita missiosta juuri mitään, mistä syystä von Wrangel täydentää runsaasti siihen liittyviä tietoja kommentteissaan.

Isä Germanin taustasta hän kirjoittaa seuraavasti:

Tämä kunnioitettava mies kuuluu epätavallisten ihmisten joukkoon. Hän on kotoisin Voronežin kuvernementista, ja lähtöisin köyhänpuoleisten, mutta riittävän toimeentulon omanneiden vanhempien perheestä (jotka kuuluivat talonpoikaissäätöön). Hänet oli määrätty otettavaksi sotaväkeen, ja koska hän koki sisäistä halua toisenlaista elämään kohtaan, hän lähti vähin äänin kotoaan 17-vuotiaana, ja jäi munkiksi erääseen lähimmistä luostareista, Sarovin luostariin. Hän koki vastustamatonta vetoa kohti yksinäisyyttä tai täydellistä riippumattomuutta ihmisistä, ja aluksi hän lähti kaksi kertaa karkumatkalle ja kerran pääsi jo Astrahan'iin saakka päästäkseen sieltä Persian puolelle, mutta hänet palautettiin luostariin. Saatuaan houkuttelua kolme veljeään mukaansa, hän lähti

25 Paroni Ferdinand Friedrich Georg Ludwig von Wrangel (1796/7–1870) oli vanhan tanskalais-ruotsalaisen suvun jälkeläinen ja valtiomies. Hän oli yksi Venäjän maantieteellisen seuran perustajista (1845), Pietarin tiedeakatemian kirjeenvaihtajajäsen (1855), meriministeriön hydrografisen osaston päällikkö (1854–1855), meriministeriön päällikkö (1855–1857), amiraali (1856), kenraalidjutantti (1856), jäsen valtioneuvostossa (1857), sekä Venäjän Amerikan ylin käskynhaltija 1830–1835. von Wrangel vieraili siirtokunnissa ensimmäisen kerran vuonna 1818 aliluutnanttina *Kamčatka*-aluksella, joka purjehti maailman ympäri V. M. Golovninin komennossa (1817–1819). Vuosina 1820–1824 von Wrangel johti arktista tutkimusmatkaa Siperian koillisosissa. Vuosina 1825–1827 hän suoritti toisen maailmanympärimatkan *Krotkiin* komentajana ja vieraili Uudessa Arkangelissa syyslokakuussa 1826. Joulukuussa 1829 von Wrangel ylennettiin 1. luokan kapteeniksi ja nimitettiin Venäjän Amerikan ylimmäksi käskynhaltijaksi. Hän otti tehtävät vastaan 5.10.1830. von Wrangel oli aktiivisesti mukana laivanrakennuksessa Uudessa Arkangelissa ja hän järjesti useita tutkimusretkiä Kuskokwimin ja Yukonin alajuoksuille. Hänen määräyksestään perustettiin Arkkienkeli Mikaelin linnake (1833) Nortoninlahdelle. Samanaikaisesti von Wrangel vastusti Hudson's Bay Companyn laajenemista. Lisäksi von Wrangel kehitti aktiivisesti kauppaa tlingit- ja haida-intiaanien kanssa ja yritti helpottaa Venäjän siirtokunnista riippuvaisten alkuperäiskansojen ja RAK:n vanhojen asukkaiden tilannetta. 29.10.1835 hän luovutti käskynhaltijan tehtävät kapteeni I. A. Kuprejanoville ja lähti perheineen siirtokunnista *Sitka*-nimisellä aluksella (kapteeniluutnantti P. P. Mitkov) Meksikon kautta Pietariin. von Wrangelilla oli tarkoitus laajentaa merkittävästi Rossin siirtokuntaa Kaliforniassa tekemällä sopimus Meksikon hallituksen kanssa, mutta hänen aloitteensa ei saanut tukea hovissa. Vuonna 1836 von Wrangel ylennettiin kontra-amiraaliksi. Hän teki aktiivisesti yhteistyötä RAK:n pääkonttorin kanssa. Vuosina 1837–1844 hän oli pääkonttorin alaisuudessa toimineen poliittisten kysymysten ratkaisuneuvoston jäsen; hän oli myös yksi aloitteentekijöistä A. F. Kasevarovin napaseutumatkalle (1838) Alaskan rannikkoa pitkin Cape Barrow'hun. Vuonna 1839 von Wrangel teki RAK:n puolesta sopimuksen Hudson's Bay Companyn kanssa molempia osapuolia hyödyttävästä yhteistyöstä. Vuonna 1844 von Wrangelista tuli RAK:n johtokunnan puheenjohtaja ja hän säilytti tehtävän 14.12.1850 asti, jolloin hän sai eron vara-amiraalin arvosta ja hänen paikkansa otti kenraalimajuri V. G. Politykovski. von Wrangel vastusti Alaskan myyntiä Yhdysvalloille ja suri syvästi sen menetystä. Гринёв 2009, 108.

26 Врангель 1979.

sieltä, ja saatuaan luvan perustaa uuden luostarin Valamon saarelle Laatokan järvelle (omassa luostarissa hänestä tuntui jo olevan liian rauhatonta) hän oli tässä kilvoitustyössä kaikkein ahkerin veljistä, ja lopulta hän päätti lähteä Amerikkaan heti kun halukkaita ensimmäistä kertaa pyydettiin ilmoittautumaan.²⁷

2000-luvun uudet tiedot

2000-luvun alkuvuosina kaksi eri tutkijaa, toisistaan ilmeisen tietämättöminä, kaivoivat esille German Alaskalaiseen liittyviä tietoja ja julkaisivat ne vuonna 2005. Nämä kaksi olivat Pietarin Kunstkameran (antropologisen ja etnografisen museon) tutkija Sergeï Korsun sekä Valamon luostarin (Laatoka) munkkidiakoni Onufrii. Korsunin teoksen nimi on käännettynä *Pyhittäjä German Alaskalainen. Materiaalia elämäkerta varten*,²⁸ ja Onufriin kirjan nimi on *Yksinäisten rukousten valkama: Valamon luostari ja sen taivaalliset suojelijat, pyhät Sergeï ja German*.²⁹ Onufriin teos on yleinen Valamon luostarin historia, ja Amerikan-missiota koskeva osuus kattaa yhden luvun.

Onufrii kirjoittaa isä Germanin taustasta seuraavasti:

German (Georgii Ivanov Popov), pyhittäjä. Hän syntyi vuonna 1750 Kadomissa Šackiin kihlakunnassa Voronežin kuvernementissa. 12-vuotiaana hän tuli Sarovin erakkolaan ja kilvoitteli siellä skeemapappismunkki Varlaamin alaisuudessa. Kun tuo vanhus oli kuollut vuonna 1765, hän palasi isänsä luokse ja palveli Kadomin voivodin kansliassa. 23.12.1777 hänet erotettiin sieltä syynä sairastaminen ja kykenemättömyys ansaitsemaan elantoaan [= työkyvyttömyys]. Vuonna 1778 hän tuli uudelleen Sarovin erakkolaan. Vuonna 1782 hän tuli Valamon luostariin, ja samana vuonna, 1. marraskuuta, igumeni Nazariï vihki hänet munkiksi yhdessä Patermufii Molčalnikovin³⁰ kanssa.³¹

On huomattava, että Onufrii käyttää isä Germanin kirkollista nimeä Georgii. Hän ei kuitenkaan esitä suoria sitaatteja alkuperäisistä dokumenteista,³² toisin kuin Korsun. Niinpä Korsunin tiedoille isä Germanin etunimestä on annettava suurempi painoarvo.

²⁷ Врангель 1979, 244; von Wrangel 1994, 353.

²⁸ Корсун 2005.

²⁹ Онуфрий 2005.

³⁰ Korsunin (2005, 10) mukaan Patermufiin sukunimi oli Matčin.

³¹ Онуфрий 2005, 94.

³² Onufrii kuitenkin mainitsee nojaavansa seuraaviin arkisto- ja kirjallisuuslähteisiin: РГИА ф. 796, оп. 63, № 407, л. 1, 5; ЦГИА СПб ф. 19, оп. 1, № 11520; АФВМ Ев: 25, л. 15; Субботин Н. Архимандрит Феофан настоятель Кириллова-Новоезерского монастыря. СПб, 1862, 69.

Lisäksi on huomattava, että hieman myöhemmin Onufrii mainitsee Popovin myös nimellä Jegor Popov, jonka hän kertoo olevan myöhempi isä German Alaskalainen.³³

Korsun kirjoittaa isä Germanin taustasta seuraavasti:

Niinpä katson, että isä German Alaskalaisen elämäkerran on alettava F. P. [von] Wrangelin todistuksella, jonka mukaan isä German voidaan identifioida Jegor Ivanovič Popoviksi. Hän syntyi vuonna 1751 eräässä Voronežin kuvernementin kylässä ja hänen perheensä oli erittäin hurskas talonpoikaisperhe. Tiedetään, että eräs isä Germanin sukulaisista eli elämänsä lopun nunnana kuuluisassa Strastnyin luostarissa Moskovassa.

Varhaisesta nuoruudestaan alkaen Jegor-poika oli erittäin innostunut hurskaasta elämästä ja suoritti useita pyhiinvaellusmatkoja Sarovin luostariin. Lapsena hän eli jonkin aikaa Sarovin luostarissa metsässä kilvoittelijavanhus Varlaamin († 1764) keljassa — Varlaam oli isä Nazariin rippi-isä, ja Nazariista tuli myöhemmin Valamon luostarin igumeni. Vuonna 1778 Jegor Ivanovič Popov tuli Sarovin erakkolaan noviisiksi. Hänen elämänsä tästä vaiheesta on hyvin vähän tietoa, tiedetään vain, että ennen luostariin tuloaan hän oli palvellut alikanslistina Kadomin voivodin kansliassa, ja että hän tunsi munkki Feofanin, joka vuonna 1771 oli tullut noviisiksi Sanaksarin erakkolaan lähelle Sarovin luostaria. Myöhemmin Feofanista tuli arkkimandriitta ja Kirillo-Novoezerskin luostarin johtaja. Vuodesta 1782 vuoteen 1791 isä Feofan palveli Novgorodin ja Pietarin metropoliitan Gavriilin keljapalvelijana.³⁴

Sarovin erakkolan isä Nazariin tiedetään suorittaneen muutaman pyhiinvaellusmatkan. Stepaškin kertoo,³⁵ että ”joulukuussa 1780 pappismunkki Nazariï lähti pyhiinvaellusmatkalle Solovetskin saarille. Hän palasi takaisin Saroviin seuraavan vuoden kesällä.” Hän lähetti Pyhälle Synodille anomuksen, että saisi asettua Solovetskin luostarin läheisyydessä olevan Anzerskiin skiitalle yhdessä Sarovin erakkolan munkki Ioakimin sekä seitsemän noviisin kanssa, joista yhdeksi mainitaan Jegor Popov, samoin mainitaan myöhemmin tässä katsauksessa esiintyvät Vasiliï Arhipov ja Alekseï Veckoï. Vuoden 1782 alussa Novgorodin ja Pietarin arkkipiispa kuitenkin määräsi isä Nazariin palveluspaikaksi Valamon.³⁶ Korsun kertoo tästä seuraavasti:

³³ Онуфрий 2005, 65.

³⁴ Корсун 2005, 10; Korsun & Black 2012, 1.

³⁵ Степашкин 2009, 37–38.

³⁶ Степашкин 2009, 41.

Vuonna 1781 Novgorodin ja Pietarin arkkipiispa Gavriil päätti nimittää Sarovin erakkolan pappismunkki Nazariin Valamon luostarin rakentajaksi. Syksyllä 1781 Valamossa oli vain neljä asukasta: kaksi seurakuntapappia, yksi munkki ja yksi rakentaja, eli igumeni Jefrem. Papit ja munkki hukkuivat syksyllä 1781 ollessaan matkalla Laatokalla. Luostarin johtaja igumeni Jefrem vapautettiin tammikuussa 1782 igumenin tehtävistä hänen lähdeytyään asioilleen Pietariin. Pietarissa isä Jefrem sairastui ja kuoli 3. maaliskuuta 1782. 7. maaliskuuta 1782 annetun ukaasin mukaan Valamon luostarin rakentajaksi määrättiin isä Nazari, joka tuolloin oli pyhiinvaellusmatkalla Konevitsan luostarissa. Pappismunkki Nazari ja neljä noviisia olivat tulleet Pietarin hiippakuntaan jo tammikuussa 1782. Heidän anomuksensa saada passit on säilynyt.

Anomus passeista oli seuraava:

Pyhän Hallitsevan Synodin jäsenelle, Korkeasti pyhitetylle Novgorodin ja Pietarin arkkipiispa Gavriilille, Pyhän Kolminaisuuden ja Aleksanteri Nevskin luostarin arkki-
mandriitalle. Vladimirin hiippakunnan Sarovin erakkolan pappismunkki Nazariilta ja noviiseilta.³⁷

Nöyrimmäisin anomus.

Meidän hartaana toiveenamme on saada vierailta Pietarin hiippakunnassa Laatokan järvellä olevissa Konevitsan ja Valamon luostareissa ja kumartaa siellä pyhiä paikkoja. Sen vuoksi pyydämme Teiltä, Korkeasti pyhitetty Isä Esipaimen, nöyrimmäisesti, että meille vähäpätöisille suodaan lupa matkustaa mainittuihin luostareihin ja elää niissä niin pitkään kuin meille suodaan ja että meille myönnettäisiin siihen tarkoitukseen passit.³⁸

Asiakirjan päällä oli kirjoitettuna päätös:

12. tammikuuta 1782. Anojille myönnettäkään passit, jotta he voivat suorittaa pyhiinvaelluksen Valamon ja Konevitsan luostareihin toiveensa mukaisesti.³⁹

Marraskuussa 1782 noviisit Jegor Ivanovič Popov ja Pjotr Matčín vihittiin munkeiksi. Asiasta antoi arkkipiispa seuraavan raportin Pyhälle synodille:⁴⁰

Hänen Keisarillisen Korkeutensa Pyhän Hallitsevan Synodin välityksellä 22. lokakuuta tänä vuonna minulle toimittaman ukaasin jälkeen Valamon Kristuksen kirkastumisen luostarissa veljestön joukossa olevat Kadomin kanslian apukanslisti Jegor Popov ja kurskilainen meščanin-säädyn edustaja Pjotr Matčín on tämän vuoden marraskuun 1. päivänä vihitty munkeiksi, kuten mainitun luostarin rakentajan raportissa selostetaan, ja nimiksi heille on annettu, Popoville German ja Matčínille Patermufii, minkä näin kunnioittavasti tiedotan Pyhälle Hallitsevalle Synodille.⁴¹

37 Корсун 2005, 11; Korsun & Black 2012, 3.

38 Корсун 2005, 12; Korsun & Black 2012, 3–4.

39 Korsun mainitsee lähteeksi ЦГИА Ф. 19. Оп. 1. Д., № 11451, л. 1–1 об.

40 Korsun mainitsee lähteeksi РГИА Ф. 796. Оп. 63. Д. 407, л. 5.

41 Корсун 2005, 13–14; Korsun & Black 2012, 5.

Isä Germanin kuoleman ajankohta

German Alaskalaisen sukutaustan, kotiseudun, maallikkonimen ja osin myös nuoruuden vaiheiden lisäksi ristiriitaisia tietoja on esitetty myös hänen kuolinpäivästään. Aiemmin on kerrottu, että kuolema olisi tapahtunut Kuusisaaressa (Jelovoï ostrov) 13. joulukuuta 1837. Tämä kuolinvuosi esiintyy Ioann Veniaminovin artikkelissa⁴² samoin kuin hänen monografiassaan,⁴³ ja päivämäärä 13. joulukuuta mainitaan kreoli Konstantin Larionovin kirjoittamassa vihkosessa ”Tietoja isä Germanista”, joka sisältyy igumeni Damaskinin kirjeenvaihtoon 1860-luvulla. Siinä on piispa Pietarin käsialalla oleva alaviite, jossa sanotaan: ”Isä German kuoli 13. joulukuuta 1837.”⁴⁴ Asiaa selvittänyt Mihail Vinokurov sai selville, että Kad’jakin tuolloinen pappi, isä Aleksëi Sokolov⁴⁵ ei tuohon aikaan kirjannut erikseen kuolin- ja hautauspäiviä, vaan kirkonkirjoissa oli vain yksi päivämäärä. Hän myös löysi kauppaomppanian tiedotteen Nerčinskin ja Jakutskin arkkipiispalle Innokentiille, jossa kuolinpäiväksi mainitaan 15. marraskuuta 1836.⁴⁶

Alkuperäinen tieto on peräisin kauppaomppanian ylimmältä käskynhaltijalta Ivan Antonovič Kuprejanovilta⁴⁷ (ylimpänä käskynhaltijana

42 Вениаминовъ 1840b, 20.

43 Вениаминовъ 1840a, 154; Veniaminov 1985, 235n.

44 *Очеркъ изъ исторiи американской православной духовной мисси* 1894, 181; Pierce (ed.) 1978, 108.

45 Aleksëi Petrovič Sokolov (1787–?) oli ortodoksinen pappi, joka saapui Venäjän Amerikkaan Ohotskista yhdessä vaimonsa kanssa vuonna 1816. Hän toimi pitkään Uuden Arkangelin Arkkienkeli Mikaelin kirkon pappina. Vuonna 1834 hänet siirrettiin Kad’jakin saarelle F. Mordovskiin tilalle, joka lähetettiin takaisin Venäjälle. Vuonna 1840 hän joutui käskynhaltija I. A. Kuprejanovin epäsuosioon ja lähti keväällä 1841 siirtokunnista Ohotskiin *Ohotsk-prikillä*. Гринёв 2009, 499–500.

46 *Little Russian Philokalia*, Vol. III, 134–137.

47 Kuprejanov (Kuprijanov) (1799–1857) oli vara-amiraali (1852) ja laivaston yleisen auditoriaatin jäsen. Hän vieraili Venäjän Amerikassa vuonna 1818 Kamčatkan maailmanympärimatkan aikana (kapteenina V. M. Golovnin). Kuprejanov teki toisen maailmanympärimatkinsa *Mirnyillä* (luutnantti M. P. Lazarev) 1819–1821, minkä yhteydessä venäläiset merimiehet löysivät Etelämantereen. Kuprejanov vieraili luutnanttina Uudessa Arkangelissa vuosina 1823–1824, jolloin hän palveli *Kreiser*-fregatilla (2. luokan kapteeni M. P. Lazarev) vuosina 1822–1825 tehdyn kolmannen maailmanympärimatkan yhteydessä. Kuprejanov osallistui Venäjän ja Persian (1826–1828) ja Venäjän ja Turkin (1828–1829) sotiin. Hän otti vastaan Venäjän Amerikan ylimmän käskynhaltijan tehtävät paroni F. P. von Wrangelilta 29.10.1835 ja toimi tehtävässä vuoteen 1840 saakka. Kuprejanovin toimikaudella levisi paha isorokkoepidemia (1835–1840), joka tuhosi tuhansia Alaskan syntyperäisiä asukkaita. Hänen alaisuudessaan rakennettiin ensimmäinen höyrylaiva *Nikolai I* Uudessa Arkangelissa (1839), ja kauppa Yukonin ja Kuskokwimin jokiin valuma-alueella kehittyi aktiivisesti, samoin kouluopetus. Kesäkuussa 1840 Kuprejanov luovutti tehtävät A. A. Etholénille, joka saapui Kronstadtista RAK:n *Nikolai I*-laivalla (luutnantti N. K. Kadnikov). 30.9.1840 tämä alus lähti Kuprejanovin komennossa Uudesta Arkangelista Kronstadtin, jonne se saapui

1835–40). Vielä vuonna 1836 Kuprejanov ei ollut tavannut isä Germania henkilökohtaisesti (hän oli tosin ollut vuonna 1818 Kad’jakissa osana Golovninin miehistöä, mutta hän kenties ei ollut keskustellut henkilökohtaisesti isä Germanin kanssa eikä uskaltanut tämän vuoksi sanoa tuntevansa häntä), koska 3. maaliskuuta 1836 hän kirjoittaa:

Vanhurskas Isä German!

Ilman iloa tuntea Teitä henkilökohtaisesti mutta kunnioittaen mitä syvimmällä tavalla Teidän pitkäaikaista, hyödyllistä ja Jumalalle otollista elämäanne siirtokunnissamme, pidän velvollisuutenani ilmaista tämän Teille ja pyytää Jumalaa antamaan Teille lisää elinpäiviä sekä pyytää Teiltä, että ette unohtaisi minua rukouksissanne, jotta Jumala siunaisi toimintaani ja ohjaisi sitä niin, että siitä olisi siirtokunnillemme siunausta. — Samalla esittelen Teille vaimoni Julija Ivanovnan ja meille vastikään syntyneen pojan Jakovin. — Toivon erittäin suuresti, että pian saisin tavata Teidät henkilökohtaisesti ja saisin ottaa Teiltä vastaan siunauksenne. Pyhä Isä, älkää epäröikö kirjoittaa minulle avoimesti mistä tahansa tarpeista, mitä Teillä on; voitte olla vakuuttunut vilpittömyydestäni ja täydellisestä kunnioituksestani, jota ainaisesti tunnen Teitä kohtaan.⁴⁸

Nähtävästi tapaaminen oli onnistunut kesällä 1836, sillä lokakuun 16. päivänä 1836 Kuprejanov kirjoittaa edelleen:

Vanhurskas Isä German!

Edeltäjäni Ferdinand Petrovič [von] Wrangelin ollessa Kad’jakissa vuonna 1834, Te pyysitte häneltä, että Teille lähetettäisiin Venäjältä Uudessa Valamossa olevaa tšasounaanne varten Herran temppeliintuomisen ikoni, samoin kuin avustusta Teidän huolenpitoonne alaisena elävälle aleutti Annalle, joka aikoinaan on kauan elänyt yhdessä aiemman ylimmän käskynhaltija Baranovin kanssa ja on tämän lasten äiti. Kiirehdin ilmoittamaan Teille, vanhurskas Isä, että vastauksena tähän edeltäjäni esitykseen kauppakomppanian ylin johto on tämän vuoden maaliskuun 12. päivänä ilmoittanut minulle, että se lähettää heti Teidän toivomuksenne mukaisesti Uuden Arkangelin konttorin kautta Teille pyytämänne ikonin varustettuna hopeisella riisalla, ja että yllämainitun aleutti Annan osalta se on, käytyään kirjeenvaihtoa aiemman ylimmän käskynhaltijan, komentaja Janovskiin kanssa, antanut sellaisen määräyksen, että Uuden Arkangelin konttori välittää joka vuosi Kad’jakin konttoriin mainittua aleutti Annaa varten 150 ruplaa tai lähettää suoraan Kad’jakiin hänen nimellään näillä rahoilla hänelle Sitkan kaupoista ostettuja hänen tarvitsemiaan tavaroita ja ruokatarvikkeita; tästä olen antanut oheisen määräyksen.

heinäkuussa 1841. Itämerellä palvellessaan Kuprejanov jatkoi aktiivista yhteistyötä Pietarin RAK:n pääkonttorin kanssa. Гринёв 2009, 281.

48 Venäjän Amerikan ylimpien käskynhaltijoiden kirjeenvaihto vuodelle 1836, folio 31, № 47, 3.3.1836, Yhdysvaltain Kansallisarkisto, Washington D.C.

–Tiedottaessani Teille tästä näen tarpeelliseksi lisätä, että olen määrännyt Kad’jakin konttorin johtajan hra Kaševarovin⁴⁹ lähettämään Teidän luoksenne sen henkilön, jota Te minulta henkilökohtaisesti pyysitte, muistaakseni Ruppen,⁵⁰ kun Kuusisaarelle on kertynyt olettamani määrä tyttöjä orpokotiin.

Olen valitettavasti kuullut terveydentilastanne, että se ei ole parempi kuin silloin, kun näin Teidät; mielelläni kuulisin, että voimanne ovat palanneet entiselleen.⁵¹

Tammikuun 21. päivänä 1837 Kuprejanov kirjoittaa Kad’jakin käskynhaltijalle seuraavasti:

Kad’jakin konttorin käskynhaltijalle, hra Kaševaroville.

Te tiedotitte minulle *Kvihpakilla* saapuneessa kirjeessänne Isä Germanin kuolemasta, jonka suhteen ette ajan puutteen vuoksi voineet tiedottaa minulle asiasta yksityiskohtaisesti, ja siksi toivonkin nyt, että olette jo saaneet tiedon kaikesta, mikä koskee hänen kuolemaansa sekä hänen jälkeensä Uuteen Valamoon jäänyttä esineistöä, niin kauppa-komppanialle kuuluvaa kuin hänen yksityistäänkin. — Voidakseni tiedottaa tästä Kauppa-komppanian ylimmälle johdolle sekä pyytääkseni siltä sen päätöstä, odotan Teiltä ensimmäisellä saapuvalla aluksella yksityiskohtaista tiedonantoa kaikesta omaisuudesta, jonka Isä German on jättänyt jälkeensä, sekä selostusta siitä, mitä on kuulunut *hänelle* ja mitä *kauppa-komppanialle*. Mikäli vainaja on jättänyt jälkeensä jonkin testamentin, niin esittäkää se minulle alkuperäisenä, tiedottaen minulle myös hänen suullisesti esittämästään viimeisestä tahdosta. Sanotaan, että hänellä oli hallussaan tšasounassaan eräitä melko arvokkaita esineitä, jotka ovat jääneet hänelle alkuperäiseltä missiolta. (Tästä Kad’jakin

49 Vasilii Ivanovič Kaševarov oli pietarilainen kauppiaan poika, joka toimi virkailijana RAK:n *Jelena*-aluksen (kapteeniluutnantti V. S. Hromčenko) maailmanympärimatalla 1828–1830. Saavuttuaan Uuteen Arkangeliin 1829 Kaševarov palveli jonkin aikaa RAK:n paikallistoimistossa. Hän meni naimisiin lokakuussa 1830 pappi A. P. Sokolovin tyttären Jevgenijan kanssa, jonka kanssa hän sai neljä lasta. Vuosina 1831–1838 Kaševarov toimi Kad’jakin konttorin käskynhaltijana. Vuonna 1838 hän luovutti tehtävänsä I. S. Kostromitšinonville ja lähti Venäjälle *Nikolai I*-laivalla (kapteeniluutnantti Je. A. Behrens) perheensä kanssa. (Гринёв 2009, 219–220.) Pierce (1990, 221) kertoo, että Kad’jakin asukkaat eivät pitäneet Kaševarovia kovin suurella arvolla. Isä German ennusti, että hänen siirtämisensä pois käskynhaltijan paikalta ei tulisi olemaan miellyttävä. Hänen hallintoaan ei ole pidetty onnistuneena. Гринёв 2009, 219–220.

50 Mathias/Matti Taraninpoika Ruppe (todennäköisesti Ruppe tai Riippa) (1792–?) oli suomalainen talonpoika Viipurin läänin Kirvusta. Hän palveli 1820–1830-luvuilla RAK:ssa Kad’jakin hallintopiirissä ja johti 1830-luvulta lähtien Kuusisaarella pientä Uuden Valamon asutusta, jonka munkki German oli perustanut. Ruppe oli naimisissa ensin paikallisen syntyperäisen (eskimo tai kreoli) Annan (k. 1840) ja sitten Kad’jakin eskimon Marfa Alig’jagan (s. 1821) kanssa, jonka kanssa hänellä oli viisi lasta. Vuoden 1844 toisella puoliskolla Ruppelle myönnettiin siirtokuntien kansalaisuus ja hänet listattiin siirtokuntien kansalaiseksi vuonna 1850. Гринёв 2009, 467.

51 Venäjän Amerikan ylimpien käskynhaltijoiden kirjeenvaihto vuodelle 1836, folio 351, № 481, 16.10.1836, Yhdysvaltain Kansallisarkisto, Washington D.C.

konttorin epäilemättä tulisi olla tietoinen.) Mikäli tämä totta, niin pyydän esittämään yksityiskohtaisen luettelon näistä esineistä. — Siihen saakka, kunnes tulen esittämään vastaisia määräyksiä tämän asian suhteen, annan tehtäväksi Teille ja Kad’jakin konttorille pitää huolta edesmenneen Isä Germanin laitoksista Uudessa Valamossa, jotta kaikki sujuisi hänen määräämässään järjestyksessä; näin ollen huolehtikaa siitä, ettei mitään varastettaisi sieltä, ja tiedottakaa minulle tästä aika ajoin, kunnes saatte minulta vastaisuudessa uusia määräyksiä sekä Kauppakomppanian ylimmän johdon päätökset.⁵²

Saatuaan Kaševarovilta raportin Kuprejanov tiedotti asiasta kauppakomppanian pääkonttoriin Pietariin.⁵³

Kad’jakin konttori tiedottaa minulle tiedonannossaan no. 14, maaliskuun 15. päivänä, munkin, isä Germanin kuolemasta, joka tapahtui viime vuoden marraskuun 15. päivänä. Kyseisen konttorin suorittamien laskelmien mukaan edesmenneellä isä Germanilla oli palkastaan saatavia 258 ruplaa 42 kopeekkaa. Esitän samalla tiedoksi kauppakomppanian ylimmälle johdolle hänen testamenttinsa alkuperäiskappaleen, jonka edeltäjäni, paroni [von] Wrangel on omakätisesti kirjoittanut vuonna 1834, sekä Kad’jakin konttorista minulle lähetetyt luettelon isä Germanin kuoleman jälkeen jääneestä irtaimistosta, ja minulla on kunnia ilmoittaa, että määräsin Kad’jakin konttorin täyttämään vainajan tahdon hänen testamenttinsa mukaisesti. Uuteen Valamoon jääneen tšasouan ja siihen kuuluvan esineistön suhteen on sanottava, että ne ovat nyt jääneet ilman kirkonpalvelijaa. Siihen saakka, kunnes pääkonttorista saadaan päätös siitä, miten niiden suhteen menetellään, olen määrännyt Kad’jakin konttorin valvomaan kaikkea asianmukaisesti, jottei mitään varastettaisi.

Isä Germanin kuoleman ja hautaustoimituksen välillä oli siis noin kuukauden pituinen ajanjakso. Syynä tähän oli se, että tuona aikana Kad’jakin seudulla raivosi myrsky, eikä Pyhän Paavalin sataman pappi, isä Aleksėi Sokolov päässyt paikalle toimittamaan hautausta. Tästä kertoo kad’jakilainen kreoli Konstantin Larionov⁵⁴ muistiinpanoissaan, jotka hän laati Valamon igumeni Damaskinia varten:

52 Venäjän Amerikan ylimpien käsikynhaltijoiden kirjeenvaihto vuodelle 1837, folio 15, № 17, 21.1.1837, Yhdysvaltain Kansallisarkisto, Washington D.C.

53 Venäjän Amerikan ylimpien käsikynhaltijoiden kirjeenvaihto vuodelle 1837, folio 142 verso, № 137, 3.5.1837, Yhdysvaltain Kansallisarkisto, Washington D.C.

54 Konstantin Andrejevič Larionov (1823–?) oli A. S. Larionovin ja kreoli Annan poika, joka palveli RAK:ta useiden vuosien ajan muun muassa satamavirkailijana Pyhän Paavalin satamassa Kad’jakin saarella 1850-luvulla sekä vastaanottovirkailijana. RAK:n pääkonttorin pyynnöstä tsaari palkitsi Larionovin menestyksestään ja ahkeruudesta huhtikuussa 1862 hopeamitalilla Pyhän Stanislavin ritarikunnan nauhallalla, jossa oli merkintä ”ahkeruudesta”. Vuonna 1866 Larionov nimitettiin Pyhän Paavalin saaren johtajaksi. Kun Alaska oli myyty Yhdysvalloille vuonna 1867, hän lähti seuraavana vuonna Sitkasta (entinen Uusi Arkangeli) Amurin Nikolajevskiin. Гринёв 2009, 293.

Isä German pyysi ympäriltään olevilta, että sitten kun hän on kuollut, siitä ei tiedotettaisi Käskynhaltijalle ennen kuin hänen ruumiinsa on haudattu (tämä varmaankin johtui halusta välttää seremonioita), ja hän ennusti, että kukaan satamasta ei näkisi hänen kasvojaan. Mutta Kuusisaaren asukkaat eivät toteuttaneet tätä vanhuksen pyyntöä, sillä he pelkäsivät venäläisiä, kuten aleutit kertoivat.

Heti kun Kaševarov oli saanut tiedon tämän kaikkien kunnioittaman ihmisen kuolemasta, hän kiirehti teettämään arkun, joka, Kaševarovin ansioksi on sanottava, tehtiin parhaimmalla mahdollisella tavalla. Kävi vain niin, että tuuli alkoi puhaltaa eikä sallinut Kaševarovin ja papin itse, jotka olivat valmistautuneet matkaan, lähtevän liikkeelle (vaikka Kuusisaarelle oli satamasta kaikkiaan 2 tunnin matka), ja arkku lähetettiin kuu-kauden kuluttua suurella vaivalla kokeneen vanhuksen Koz'ma Učiliščevin⁵⁵ kyydissä. Heti kun kuusisaarelaiset olivat saaneet arkun, he asettivat meidän lempeän vanhuksemme maalliset jäännökset siihen, laskivat hänet hautaan, ja juuri sillä hetkellä tuuli tyyntyi ja meren pinta muuttui peilityneksi! Näin isä Germanin viimeinen ennustus oli käynyt toteen.⁵⁶

Vanhuksen pyyntö oli ollut seuraavanlainen, kuten Ignatiï⁵⁷ kertoo:

Kun hänen elämänsä päättyisi, hän ei antanut heidän pestä ruumista, vaan se oli asetettava yksinkertaisesti laudalle, molemmat kädet oli asetettava rinnan päälle, häntä ei pitänyt pukea mihinkään vaatteisiin paitsi hänen mantiaansa, ja sen helmasta oli otettava kämmenenlevyinen kaistale, käärittävä hänet siihen, ja kasvot oli peitettävä sen koriste-päärmeellä. Jos joku halusi hyvästellä hänet, niin hän määräsi asetettavaksi hänen päänsä päälle, ts. otsalle ristin, jota hän oli kantanut (kenties rukousnauhan kanssa, minä en kyennyt ymmärtämään, mitä Ignatiï tarkoitti), jota hän käski suudella, kasvoja sen sijaan hän ankarasti kielsi näyttämästä kenellekään.

Hän käski hautaamaan itsensä erään puun alle taikka kannon alle, peittäen hänet hänen vanhalla peitollaan, josta ihmiset eivät tienneet, paitsi vanhuksat Ignatiï ja Isai, että tämä peite oli isä Germanin pituinen lauta!! Tähän Ignatiï lisää: että Apa vietti vaivalloista elämää ja että kukaan ei pystyisi sitä jäljittelemään.

55 Učiliščev (1793–1861) oli kad'jakilainen eskimo (eräiden lähteiden mukaan kreoli), joka palveli RAK:ta vuosina 1805–1848. Siirtokunnan viranomaiset palkitsivat hänet vuosittaisella 60 seteliruplan eläkkeellä. Гринёв 2009, 549.

56 *Очеркъ изъ исторіи американской православной духовной миссіи* 1894, 179–181; Pierce (ed.) 1978, 107–108.

57 Ignatiï Alig'jaga (1798–1874), kad'jakilainen eskimo, munkki Germanin oppilas Kuusisaarella 1820-luvulla. Гринёв 2009, 23.

Kuoleman jälkeen German oli hoidokkiensa talossa tasan kuukauden ajan, missä oli lämmintä, mutta isä Germanin kasvot eivät muuttuneet millään lailla, edes minkäänlaista hajua ei ollut! Vaikka tuon talon asukkaat yrittivät kuinka tutkia sitä. Tähän Ignatii lisää, me todellakin toimimme vastoin hänen käskyään.⁵⁸

Isä Germanin munkkinimi

Jäljelle jää enää kysymys siitä, mikä pitäisi olla isä Germanin nimi läntisessä maailmassa: Herman vai German? Venäläinen nimi *German* on lainattu kreikasta, jossa nimen asu on *Germanos*. Kreikkaan nimi on puolestaan lainattu latinasta, jossa se on muodossa *Germanus*. Nimen esiintymisiä moderneissa kielissä ovat muun muassa seuraavat:

kreikka:	Γερμανός (Germanós)
italia:	Germano [dʒer'mano]
ranska:	Germain [ʒɛʁ'mã]
espanja:	Germán [χer'man]
englanti:	Jermaine [dʒər'mein]

Latinan *Germanus*-nimen tulkintoja on kaksi: (1) 'germaani' (jota voidaan seurata kantaindoeurooppaan tai vähintään kantagermaaniin, (2) 'veljien' tai 'siskojen' (latinan sanasta *germen* 'verso').

Saksalaisen nimen *Herman(n)* etymologia sen sijaan on aivan toinen. Siinä on taustalla kantagermaanin sana **harjaz* 'armeija, sotajoukon johtaja, sotilas' (joka palautuu kantaindoeuroopan sanaan **kóryos* 'sota, sotajoukko', joka tulee juuresta **ker-* 'sota'. Hermanin *man* taas on merkitykseltään 'mies', jolloin sanan *herman* merkitys on 'sotilas'. Nimen Herman vastine englannissa on sukunimi *Harman*.

Tätä taustaa vasten ei ole mahdollista, että venäjän Germanin vastine olisi lännessä Herman. Kuinka nykyiseen kirjoitusasuun on sitten päädytty? Ainakin suomessa German ja Herman on liitetty toisiinsa pyhittäjä Herman Valamolaisen tapauksessa vähintään vuodesta 1885 lähtien, jolloin perustettiin *Pyhien Sergein ja Hermanin veljeskunta*. Vuonna 1915 amerikkalainen historioitsija Frank Alfred Golder (1877–1929) julkaisi teoksen nimeltä *Father Herman: Alaska's Saint*, ja näin venäläinen munkki *German* tuli tunnetuksi saksalaisella nimellä *Herman*. Kaliforniassa toimiva St. Herman of Alaska Brotherhood on myöhemmin, vuodesta 1968 lähtien julkaissut useammankin painoksen Golderin pikku kirjasesta, johon on lisätty aiempia ja myöhempiä

⁵⁸ *Очеркъ изъ исторіи американской православной духовной миссіи* 1894, 179–181; Pierce (ed.) 1978, 107–108.

ihmeitä. Ortodoksinen lähetys ry. julkaisi tämän vuoden 1968 version suomeksi vuonna 1989 nimellä *Pyhittäjäisä Herman Alaskalainen*. Golder vietti vuonna 1914 pidemmän ajan Pietarissa, helmikuusta marraskuuhun, ja tuona aikana hän myös vieraili Valamossa.

Mahdollisesti hän kuuli tuolloin veljeskunnasta ja valitsi nimen German englanninkieliseksi vastineeksi nimen Herman.

Sinänsä venäjän kielessä on yleistä, että henkilön- ja paikannimissä germaanisten kielten äännettä /h/ vastaa venäjän /g/. Näin on esimerkiksi seuraavien kaupunkien nimissä: Hamburg ~ Gamburg, Hannover ~ Gannover, Heidelberg ~ Geidel'berg, Stockholm ~ Stokgol'm, Birmingham ~ Birmingem, Southampton ~ Sautgempton. Huomatkaamme myös vanha Helsingin nimi venäjäksi: Gel'singfors.

Yhteenveto

Virheellisiä tietoja isä Germanista, joka tunnetaan Suomessa nimellä Herman Alaskalainen, on esiintynyt kirjallisuudessa siitä lähtien, kun Valamon luostari vuonna 1868 julkaisi hänestä lyhyen elämäkerran, *Žizn' valaamskago monaha Germana, amerikanskago missionera* (suom. Valamolaisen munkki Germanin, Amerikan lähetysaarnajan elämä).⁵⁹ Väärät tiedot oli Valamon igumenille Damaskinille kertonut entinen Amerikan venäläisten siirtokuntien ylin käskynhaltija Semjon Janovski vuonna 1865. Vääriä tietoja esiintyi isä Germanin sukutaustasta, kotiseudusta ja luostarikilvoittelun alkuvaiheista. Lisäksi 1800-luvulta periytyy kuoleman virheellinen ajankohta; väärän vuoden julkaisi isä Ioann Veniaminov vuoden 1840 artikkelissaan, ja väärän päivämäärän kertoi igumeni Damaskinille Uuden Arkangelin apulaispiispa Pietari kirjeessään vuonna 1867. Virheellisen maallikkonimen esitti Yhdysvaltain kongressin kirjaston työntekijä Mihail Vinokurov, ja väärästä munkkinimestä on vastuussa amerikkalainen Frank A. Golder.

Mihail Vinokurovin kunniaksi voidaan esittää, että hän sai selville isä Germanin kuoleman oikean ajankohdan. Isä Germanin sukutaustan ja kotiseudun oli kirjannut muistiin jo paroni Ferdinand von Wrangel, luultavasti itseltään isä Germanilta kuultuna Kuusisaarella vuonna 1834. Nämä tiedot

59 Жизнь валаамского монаха Германа, американского миссионера 1868. Nähtävästi tämä teos ilmestyi ensin samana vuonna Strannik-aikakauskirjassa. Tämä voidaan päätellä siitä, että Strannikissa on muutamia painovirheitä, joita ei esiinny Valamon julkaisemassa eripainoksessa. Muuten nämä kaksi julkaisua näyttävät olevan peräisin samasta ladonnasta.

kuitenkin julkaistiin vasta vuonna 1979 Venäjällä ja 1994 Yhdysvalloissa. 2000-luvulla kaksi tutkijaa, Sergei Korsun ja munkkidiakoni Onufrii julkaisivat molemmat toisistaan riippumatta tutkimuksensa vuonna 2005, joissa he esittivät arkistolähteisiin pohjautuen tietoja isä Germanista: hänen maallikkonimensä oli Jegor Ivanov Popov,⁶⁰ syntynyt vuonna 1750 Kadamissa Šackiin kihlakunnassa Voronežin kuvernementissa. Hän oli peräisin talonpoikaisperheestä ja aloitti luostarikilvoituksensa Sarovin erakkolassa, siirtyen sieltä Valamoon vuonna 1782 isä Nazariin seurueessa. Munkiksi hänet vihittiin Valamossa 1. marraskuuta samana vuonna.

Vuonna 1793 isä German tarjoutui vapaaehtoiseksi lähetystyöhön Luoteis-Amerikan Kad’jakin saarelle, nykyisen Alaskan alueelle, minne hän saapui niin sanotun Kad’jakin mission mukana 24.9.1794. Hän toimi Kad’jak issa ja läheisellä Kuusisaarella kuolemaansa 15.11.1836 saakka. Kuoleman oikea päivämäärä käy ilmi Amerikan venäläisten siirtokuntien ylimmän käskynhaltijan Ivan Kuprejanovin kirjeenvaihdosta, josta säilytetään kopioita Yhdysvaltain kansallisarkistossa Washington D.C:ssä.

Isä German tunnetaan länsimaissa nimellä Herman. Syy tähän saattaa olla Suomessa, jossa Pyhien Sergein ja Hermanin veljeskunnan nimessä venäläinen nimi *German* muuttui muotoon *Herman*. *Herman* ei kuitenkaan ole nimen *German* vastine.

Isä Germanin muistopäivää vietetään 9. elokuuta, joka on hänen kano-nisointinsa vuosipäivä. Kanonisointi tapahtui vuonna 1970, ja sen toimittivat Kodiakissa ja Kuusisaarella Amerikan ortodoksisen kirkon priimas Ireney (1965–77) ja Suomen ortodoksisen kirkon arkkipiispa Paavali.⁶¹ Olisi suotavaa, että Suomen ortodoksinen kirkko liittäisi kirkkokalenteriin myös isä Germanin kuolinpäivän 15.11., jotta sitä osattaisiin asianmukaisella tavalla viettää kirkossamme.

60 Alempisäätyisten miesten patronyymi oli keisarivallan aikoina *Ivanov*, ei *Ivanovič*, joksi se neuvostoaikoina muutettiin.

61 Theodosius 1970, 25, 31.

Lähteet

Arkistolähteet

Venäläis-amerikkalaisen kauppakomppanian ylimpien käskynhaltijoiden kirjeenvaihto, lähetetyt kirjeet, Yhdysvaltain kansallisarkisto, Washington D.C.
Valamon luostarin igumeni Damaskinin kirjeenvaihto 1864–68 koskien isä Germania, Valamon luostarin arkisto, Heinävesi.

Julkaistut lähteet ja kirjallisuus

Venäjänkieliset julkaisut

Веніаминъ, Іоаннъ (1840a). *Записки объ островахъ Уналашкинскаго отдѣла*. Санктпетербургъ.

— (1840b). Состояніе православной церкви въ російской Америкѣ. *Журналъ министерства народнаго просвѣщенія*, ч. 26, № 6, отд. V, 15–58.

Врангель, Фердинанд Петрович (1979). Кадыкский отдел, остров Кадык. Замечания для пополнения записок г. Хлебникова. *Русская Америка в неопубликованных записках К. Т. Хлебникова*. Сост. введ. и комм. Р. Г. Ляпуновой и С. Г. Федоровой. Л.: Наука.

Головнинъ, Василий Михайловичъ (1822). *Путешествіе вокругъ свѣта, совершенное на военномъ шлюпѣ «Камчатка» въ 1817, 1818 и 1819 годахъ флота капитаномъ Головнинымъ*. СПб: Морская типографія.

— (1861). Записка Капитана 2 ранга Головнина о состояніи Російско-Американской компаніи въ 1818 году. *Морской сборникъ*, № 1, 1861, приложенія, 48–126.

Гринёв, Андрей Вальтерович (2009). *Кто есть кто в истории Русской Америки*. Энциклопедический словарь-справочник. Под ред. академика Н. Н. Болховитинова. М.: Academia.

Жизнь валаамскаго монаха Германа, американскаго миссіонера (1868). Санктпетербургъ: Валаамскій монастырь.

Корсун, Сергей (2002). *Преподобный Герман Аляскинский. Жизнеописание*. Jordanville, NY: Holy Trinity Monastery.

— (2005). *Преподобный Герман Аляскинский, валаамскій подвижник в Америке. Материалы к жизнеописанию*. Санкт-Петербург: Валаамскій монастырь.

Лвовъ, Аполлинарій Николаевичъ (1894). Краткія историческія свѣдѣнія объ учрежденіи въ Сѣверной Америкѣ православной миссіи, объ основаніи Кадыкской епархіи и о дѣятельности тамъ первыхъ миссіонеровъ (Къ столѣтнему юбилею православія въ Америкѣ.). *Прибавленія къ Церковнымъ вѣдомостямъ*, № 38–39, 17 и 24 сентября, 1317–1326, 1361–1370.

Онуфрий, иеродиакон (Маханов, Олег Харисович) (2005). *Причал молитв уединенных. Валаамский монастырь и его небесные покровители преподобные Сергий и Герман*. Санкт-Петербург: Издательство Царское Дело.

Очеркъ изъ исторiи американской православной духовной мисси (Кадыякской мисси 1794–1837 гг.) (1894). Валаамский монастырь.

Степашкин, В. А. (2009). *Преподобный Назарий Валаамский. Подвижник Саровской пустыни. Нижегородская епархия, Вознесенский Печерский монастырь, Саровская пустынь*.

Тихменёв, Петр Александрович (1863). *Историческое обозрѣнiе образованiя Россiйско-Американской компани и действiя ея до настоящаго времени*. Приложенiя. Санктпетербургъ.

Хлѣбниковъ, Кирил Тимофеевичъ (1835а). *Жизнеописание Александра Андрѣевича Баранова, главнаго правителя россiйскихъ колонiи въ Америкѣ*. Санктпетербургъ. — (1979). *Русская Америка в неопубликованных записках К. Т. Хлебникова*. Сост. введ. и комм. Р. Г. Ляпуновой и С. Г. Федоровой. Л.: Наука.

Muut julkaisut

Golder, Frank Alfred (1915). *Father Herman, Alaska's Saint*. Omakustanne.

— (1968). *Father Herman, Alaska's Saint*. Platina, CA: St. Herman of Alaska Brotherhood.

— (1989). *Pyhittäjäisä Herman Alaskalainen*. Suom. viitankantajamunkki Hariton. Helsinki: Ortodoksinen lähetys.

Golovnin, Vasily Mikhailovich (1979). *Around the World on the Kamchatka*. Transl. Ella Wiswella. Honolulu: University of Hawaii Press.

Khlebnikov, K.T. (1973). *Baranov, Chief Manager of the Russian Colonies in America*. Kingston, Ontario: The Limestone Press.

— (1994). *Notes on Russian America. Parts II–V: Kad'iak, Unalashka, Atkha, the Pribylovs*. Compiled by R. G. Liapunova and S. G. Fedorova. Translated by Marina Ramsay. Alaska History no. 42. Kingston, Ontario & Fairbanks, Alaska: The Limestone Press.

Korsun, Sergei, with Lydia Black (2012). *St. Herman. A Wilderness Saint. From Sarov, Russia, to Kodiak, Alaska*. Jordanville, NY: Holy Trinity Publications, Holy Trinity Monastery.

Parppei, Kati (2010). *Saints, Legends and Forgeries. The Formation of the Historiographical Image of Valaam Monastery*. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies No. 5. Joensuu.

Pierce, Richard A. (1990). *Russian America: A Biographical Dictionary*. Alaska History, No. 33. Kingston, Ontario: The Limestone Press.

Pierce, Richard A. (ed.) (1978). *The Russian Orthodox Religious Mission in America 1794–1837*. Materials for the Study of Alaska History, No. 11. Kingston, Ontario: The Limestone Press.

St. Herman of Alaska Brotherhood (1986). *Little Russian Philokalia. Vol. III: St. Herman of Alaska*. Platina, CA.

Theodosius (Lazor) (ed.) (1970). *Canonization of Saint Herman of Alaska, Kodiak, Alaska, 9 August, 1970 AD*. Sitka, Alaska.

Tikhmenev, P.A. (1979). *A History of the Russian American Company*. Vol. 2. Documents. Kingston, Ontario: The Limestone Press.

Veniaminov, Ivan (1985). *Notes on the Islands of the Unalashka District*. Alaska History no. 27. Kingston, Ontario: The Limestone Press.

Wrangel, F. P. (1994). The Kad'iak District, Island of Kad'iak. Remarks to Supplement the Notes of K. T. Hlebnikov by F. P. Wrangel. Teoksessa K.T. Khlebnikov, *Notes on Russian America*. Parts II–V: *Kad'iak, Unalashka, Atkha, the Pribylovs*. Compiled by R. G. Liapunova and S. G. Fedorova. Translated by Marina Ramsay. Alaska History no. 42. Kingston, Ontario & Fairbanks, Alaska: The Limestone Press.